

Yhteiskunnallisen ja kulttuurisen eläintutkimuksen seura ry:n lausunto luonnokseen eläinten hyvinvointilaista

Yhteiskunnallisen ja kulttuurisen eläintutkimuksen seura ry on tieteellinen seura, joka kokoaa yhteen monitieteisen yhteiskunta- ja kulttuuritieteellisen eläintutkimuksen kentän tutkijoita. Seuran jäsenistö koostuu muun muassa oikeustieteiden, politiikan tutkimuksen, sosiaalitieteiden, filosofian ja kulttuuritieteiden asiantuntijoista. Yhteiskunnallisen ja kulttuurisen eläintutkimuksen seura ry kiittää lausuntopyyntöä liittyen esitykseen laiksi eläinten hyvinvoinnista ja haluaa lausua seuraavaa.

Yleistä

Seuran näkemyksen mukaan esityksen tavoitteet ovat hyviä, mutta tuotannolliset ja taloudelliset tekijät syrjäyttävät eläinten hyvinvoinnin edistämisen etenkin tuotantoeläinten kohdalla, ja näin lakiesitys ei yllä tavoitteisiinsa. Lakiesityksen tavoitteena on modernisoida eläinten hyvinvoinnin sääntely vastaamaan nyky-yhteiskunnassa vallitsevaa käsitystä eläinten asemasta ja suojelutarpeesta, mutta lakiesityksen tarjoamat vähäiset parannukset tuotantoeläinten hyvinvointiin ovat ristiriidassa suhteessa asennekehitykseen, joka on ollut havaittavissa yhteiskunnassamme. Esimerkiksi Eurobarometrien (2007 ja 2016) mukaan suomalaisten huoli tuotantoeläinten hyvinvoinnista on voimistunut. Viimeisimmän Eurobarometrin (2016) mukaan jopa 90 prosenttia suomalaisista toivoo tuotantoeläinten hyvinvointia suojeltavan nykyistä paremmin. Taloustutkimuksen tuoreessa (2021) kyselyssä 70% suomalaisista ei hyväksy turkistarhausta nykyisessä muodossaan. Lisäksi lain kyky aidosti edistää eläinten hyvinvointia – sen ensisijaista päämääräänsä – heikkenee, kun laki edelleenkin sallii eläinten liikkumista ja käyttäytymistä voimakkaasti rajoittavat pitomuodot kuten kanojen ja turkiseläinten häkkikasvatuksen, maidontuotantoa varten pidettyjen lehmien ja hiehojen pitkäaikaisen parteen kytkemisen sekä emakoiden pitkäaikaisen häkissä pidon.

Lakiesitykseen sisältyy tärkeitä myönteisiä uudistuksia, jotka edistävät eläinten hyvinvointia. Myönteisiin uudistuksiin sisältyvät esimerkiksi jatkuvan juomaveden vaatimus, kissojen ja koirien tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin pakollisuus, pyrkimys puuttua koiran- ja kissanpentujen pentutehtailuun, vaatimus kalan lopettamisesta mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti, kiello pitää lihaksi kasvatettavia nautoja paikalleen kytkettyinä sekä uusien porsitushäkkien ja uusien parsien kiello. Osa uudistuksista jää kuitenkin puutteelliseksi. Seuran näkemyksen mukaan niin kauan kuin porsaiden kirurginen kastroiminen on sallittua, tulee lain kastraation yhteydessä velvoittaa käyttämään rauhoitusta, puudutusta sekä tulehduskipulääkettä. Lain tulee myös edistää porsaiden kirurgisesta kastraatiosta luopumista. Jatkuvan juomaveden vaatimuksen tulee kattaa myös turkiseläimet, kalojen lopetusvelvollisuuden tulee koskea myös kerralla saatavaa suurta saalismäärää, rapujen lopettaminen kiehuvaan veteen sekä pyydystä ja päästä -kalastus tulee kieltää.

Seuran näkemyksen mukaan tutkimusnäyttöä eläinten pito- ja hoitomuotojen hyvinvointivaikutuksista on huomioitu verrattain vähän lain perusteluteksteissä. Lakiesityksen vaikutuksia eläinten hyvinvointiin on arvioitu yleisperusteluissa hyvin puutteellisesti saatavilla olevan tutkimustiedon valossa. Tutkimustiedon sivuuttaminen ja elinkeinon intressien korostuminen näkyvät esimerkiksi siinä, että samaa eläinlajia voidaan kohdella hyvin eri tavoin eri käyttömuodoissa (esim. lihantuotantoa ja maidontuotantoa varten pidetyt naudat).

Lain tarkoituksen perustelussa korostetaan hyöty-haittapunninnan tärkeyttä. Tuotannollisilla ja taloudellisilla tekijöillä perustellaan etenkin tuotantoeläinten hyvinvoinnille aiheutettua haittaa. Esimerkiksi pitkä siirtymäaika (12 vuotta) emakoiden tiineytysshäkeissä pitämisen rajaamiselle 8 vuorokauteen aiheuttaa seuran näkemyksen mukaan merkittävää haittaa eläinten hyvinvoinnille. Tämä ei ole lain tavoitteiden mukaista ja siirtymäajan lyhentäminen tulisi priorisoida taloudellisia tekijöitä tärkeämmäksi.

Seuran näkemyksen mukaan eläinasiavaltuutetun virka tulee kirjata lakiin. Eläinasiavaltuutetulla riippumattomana toimijana on erittäin keskeinen rooli, kun erilaisia eläimiin liittyviä intressejä ja eläimistä saatua tutkimustietoa sovitetaan yhteen. Eläinasiavaltuutetun riippumattomuus tulee taata siten, että virka on budjetiltaan ja tavoitteenasettelultaan itsenäinen ja institutionaalisesti eriytetty niistä valtionlaitoksista, joiden tehtäviin kuuluu eläimiä hyödyntävien elinkeinojen edistäminen. Viranhaltijalla tulee olla käytössään tukenaan myös muuta henkilökuntaa. Riippumattoman eläinasiavaltuutetun toimenkuvaan tulisi kuulua eläinpolitiikan sekä eläinten hyvinvointilain toimeenpanon ja valvonnan tehokkuuden seuraaminen eläinten intressien näkökulmasta sekä raportoida säännöllisesti seurannan tuloksista. Eläinasiavaltuutetun viran lakiin kirjaaminen tukisi kehitystä, jossa eläinten intressien edustus institutionalisoidaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon sekä eläinpolitiikkaa kehitettäisiin ja seurattaisiin itsenäisesti, ilman kytköstä elinkeinojen edistämiseen. Pitkällä tähtäimellä eläinten aseman parantaminen edellyttää, että yhteiskunnallisen päätöksenteon eri tasoilla on mukana eläinten intressejä edustavia valtuutettuja tai asiamiehiä (esim. Garner, R. 2016. *Animals, Politics and Democracy*. Teoksessa Garner, R. & O'Sullivan, S. (toim.) *The Political Turn in Animal Ethics*).

Sekä kotimaiset että kansainväliset tutkimukset osoittavat, että kansalaiset pitävät tärkeänä eläinten mahdollisuuksia ulkoilla ja toteuttaa lajinmukaista käyttäytymistä. Lisäksi tutkimusten mukaan kansalaiset suhtautuvat kielteisesti tuotantoeläinten liikkumista ja käyttäytymistä voimakkaasti rajoittaviin pitomuotoihin. (Esim. Bergsta et al. 2017, Kupsala et al. 2011, Sato et al. 2017, Spooner et al. 2014, Yunes et al. 2017.) Vastaavasti Eurobarometrien (2007 ja 2015) sekä tuoreen Taloustutkimuksen tekemän kyselyn (2021) mukaan suomalaisista yhä suurempi osa toivoo parempaa tuotantoeläinten hyvinvoinnin suojelua eikä valtaosa hyväksy esimerkiksi turkistarhausta nykyisessä muodossaan. On ensisijaisen tärkeää, että kansalaisten näkemykset tuotantoeläinten hyvinvoinnista välittyvät myös lain vaatimuksiin.

Myös kansainvälisen eläinpolitiikan kehitys kuvastaa muuttuneita asenteita eläimiin ja eläinten hyvinvointiin. Mikäli poikkeukset tuotantoeläinten osalta toteutetaan lakiesityksen mukaisesti, Suomi jää selvästi jälkeen eläinten hyvinvoinnin politiikan edelläkävijämaista. Esimerkiksi Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, Alankomaissa ja Sveitsissä vaaditaan

paikallisuudutusta tai anestesiaa porsaiden kirurgisen kastraation yhteydessä. Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa uusien parsinavetoiden rakentaminen on kielletty, ja Norjassa ja Tanskassa ne kielletään siirtymäajan jälkeen kokonaan. Ruotsissa, Norjassa ja Sveitsissä on kielletty porsitushäkit. Useat Euroopan maat ovat kieltäneet turkistarhauksen tai rajoittaneet sitä merkittävästi. Pohjoismaista Suomi on ainut, joka sallii edelleen minkkien, supikoirien ja kettujen tarhaamisen. Norjassa kiellettiin turkistarhaus siirtymäajalla kokonaan vuonna 2021.

Pykäläkohtaiset kommentit

1 luku

Yleiset säännökset

1 § Lain tarkoitus

Lakiesityksen mukaan lain tarkoituksena on edistää eläinten hyvinvointia ja suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla niiden hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta. Lisäksi lain tarkoituksena on lisätä eläinten kunnioitusta ja hyvää kohtelua.

On hyvä, että eläinten itseisarvo on kirjattu lain tarkoitukseen. Seuran kanta on kuitenkin, että eläinten itseisarvo tulee kirjata lakitasolle. Useissa maissa, esimerkiksi Norjassa ja Hollannissa eläinten itseisarvo on kirjattu lakiin. Myös Ruotsin lakiehdotuksessa puhutaan eläinten itseisarvosta, ja Sveitsin eläinsuojelulaissa korostetaan, ettei eläin ole esine. Itseisarvon kirjaaminen lakiin kuvaa eläinten moraalista asemaa tuntevana ja tietoisena olentona, ei esineenä tai pelkkänä materiaalina ja omaisuutena. Itseisarvon jättäminen lakitekstin ulkopuolelle antaa vaikutelman, ettei lainsäätäjällä ole valmiutta tunnustaa eläinten itseisarvoa, vaan eläin nähdään yhä ensisijaisesti ihmisen toimien kohteena, jota ihmisen sille antama arvo määrittää.

8 § Eläinlajien ja eläinten pitoa koskevat rajoitukset

Liite 1

Turkistarhaus ei täytä lakiesityksen vaatimuksia eläinten lajityypillisten käyttäytymistarpeiden huomioimisesta ja seuran näkemyksen mukaan sallittujen tuotantoeläinlajien listalta tulee poistaa kettu, naali, minkki, supikoira, hilleri ja soopeli. Seura ei myöskään kannata vesipuhvelin lisäämistä tuotantoeläinlistalle.

3 luku

Eläinten kohtelu

13 § Kielletty kohtelu

Kiellettyyn kohteluun tulisi lukea myös sellainen harrastustoiminta, joka aiheuttaa eläimen terveydelle tai hyvinvoinnille haittaa. Tällaisina pidämme esimerkiksi luolakoira-kohteita, joissa käytetään niin sanottuja kohde-eläimiä, sekä pyydystä ja päästä -kalastusta. Nämä molemmat ovat lain tavoitteiden vastaisia, sillä niissä vahingoitetaan eläimiä tarpeettomasti. Molemmat on kiellettävä.

16 § Toimenpiteiden tekijä ja kivunlievityksen käyttö

Kivuliaiden toimenpiteiden kohdalla lakiesityksen perusteluissa mainitaan vain tulehduskipulääkityksen antaminen porsaiden kastroinnin yhteydessä. Tutkimustiedon perusteella porsaiden kastroinnin yhteydessä tarvitaan sekä puudutusta että pidempiaikaista kipulääkitystä, ja tämän tulisi olla myös laissa asetettu kivunlievityksen taso kirurgisen kastraation yhteydessä.

4 luku

Eläinten hoito

21 § Ruokinta ja juotto

Lakiesityksessä säädetään nisäkkäiden ja lintujen jatkuvasta vedensaannista. Seuran näkemyksen mukaan lakiin tulee kirjata, että jatkuva juomavesi on taattava myös turkiseläimille.

25 § Eläinjalostus

On tärkeää, että valtioneuvoston asetuksella määrätään tarkemmin jalostukseen liittyvistä säännöksistä, jotta viranomaisille varmistetaan todellinen mahdollisuus – ja velvollisuus – puuttua hyvinvointiongelmia aiheuttavaan jalostukseen. Valtioneuvoston asetuksessa olisi myös tarpeen ottaa kantaa uusiin jalostusteknologioihin (kuten alkionsiirtoihin liittyviin hormonihoitoihin, superovulaatioon, ja suoraan munasarjoista poimittujen alkuiden käyttöön) ja niiden hyvinvointivaikutuksiin. Eläinlääkärien ilmoitusvelvollisuus perinnöllisten vikojen johdosta tehdyistä toimenpiteistä on hyvä uudistus lakiluonnoksessa. Olisi kuitenkin olennaista, että laki kieltäisi haittaa aiheuttavan jalostuksen selkeästi myös esimerkiksi broilerin kohdalla.

Pykälässä 25 ja sen perusteluissa käsitellään myös jalostuksen suhdetta eläinten lajityypilliseen käyttäytymiseen ja psyykkisiin ominaisuuksiin. Pykälässä todetaan, että eläimen mahdollisuus käyttäytyä lajityypillisellä tavalla tulee jalostuksessa säilyttää. Samalla lain perusteluissa kuitenkin esitetään, että eläimen tulee soveltua psyykkisiltä ominaisuuksiltaan pitojärjestelmäänsä. Voidaan perustellusti kysyä, onko eläinten edes mahdollista sopeutua kaikkiin pitojärjestelmiin (esimerkiksi turkistarhauksessa). On eettisesti kyseenalaista, että eläimiä jalostetaan hyvin kauaksi lajityypillisestä olemuksestaan, vain jotta ne soveltuisivat hyvinvointinäkökulmasta ongelmallisiin pitojärjestelmiin. Lakiluonnos on tältä osin sisäisesti ristiriitainen ja sen perusteluita on selkeytettävä.

Pykälän 25 perusteluissa esitetään, että hyvinvointihaittaa aiheuttavia ääripiirteitä omaavien eläinten käyttäminen jalostukseen on sallittua, jos tarkoituksena on jälkeläisten ominaisuuksien parantaminen tältä osin. Tämä virke tulee poistaa perusteluista, sillä se mahdollistaa sairaiden ja huonosti voivien eläinten käyttämisen jalostusprosessissa. Se, että lisääntymisestä ei koidu näiden eläinten jälkeläisille merkittävää hyvinvointihaittaa, ei ole eläinsuojelullisesta näkökulmasta riittävää. Tunnetusti hyvinvointiongelmista kärsiviä

jalostuslinjoja ja rotuja ei tule käyttää jalostuksessa lainkaan, ei edes alkioina tai siemenenä yllä mainitussa ominaisuuksia parantavassa tarkoituksessa.

Jalostussäännöksen perusteluissa kuvataan: "Liian tiheästi toistuva tai liian nuorena tai vanhana tapahtuva lisääntyminen voi vaarantaa erityisesti naaraspuolisen eläimen hyvinvoinnin." Perusteluissa nostetaan esimerkiksi narttujen tiheä pennuttaminen koirien pentutehtailussa. Seuran näkemyksen mukaan samaa ajattelua tulee soveltaa myös tuotantoeläimiin. Esimerkiksi lypsylehmille on tärkeää asettaa asetuksella hyvinvointia edistävä poikimaväli ja alin sallittu siemennysikä.

26 § Löytöeläimet

Seura suosittelee palauttamaan lakiehdotukseen sen aiempaan versioon sisältyneen kuntien velvollisuuden järjestää löytöeläinten kuljetus löytöpaikasta eläinten talteenottoaikaan. Kunnat tulee velvoittaa huolehtimaan myös apua tarvitsevien luonnonvaraisten eläinten hoidosta, ei yksinomaan niiden lopetuksesta.

5 luku

Eläinten pitopaikka

33 § Pitopaikan yleiset vaatimukset

Pykälässä 33 säädetään, että eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoaan vaikeuksista. Tämä on kannatettava kirjaus ja periaate, jonka toteutuminen on välttämätöntä eläinten perushyvinvoinnin takaamiseksi. On hyvin ristiriitaista ja lain tarkoituksen vastaista, että myöhemmissä pykälissä näistä yleisistä vaatimuksista sallitaan poikkeukset niin emakoiden, hiehojen kuin lypsylehmien kohdalla. Näiden eläinten ei sallita toteuttaa edes kaikkein keskeisimpiä käyttäytymistarpeita, vaan niiden pitäminen kääntymisenkin estävissä rakenteissa sallitaan.

37 § Pysyvän pitopaikan yleiset vaatimukset

Pykälän alussa esitetään selkeä kuvaus eläimen pysyvän pitopaikan vaatimuksista: Sen on oltava riittävän tilava sekä muutoinkin rakenteiltaan ja varusteiltaan sopiva eläimen fysiologisten tarpeiden sekä niiden olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen, jotka liittyvät liikkumiseen, lepoon, kehon huoltoon, ravinnon etsintään tai muuhun vastaavaan toimintaan sekä sosiaalisiin suhteisiin. Eläintä ei myöskään saa pykälän mukaan pitää jatkuvasti paikalleen kytkettynä eikä sen liikkumista saa jatkuvasti rajoittaa eläimen kääntymisen estävillä rakenteilla. On tärkeä uudistus, että uusien porsitushäkkien rakentaminen kielletään ja että emakoiden tiineytyshäkeissä pitämisen aika rajataan 8 vuorokauteen. Porsitushäkkikielto olisi kuitenkin ulotettava koskemaan myös vanhoja porsitushäkkejä ja emakoiden tiineytyshäkeissä pitämisen rajaamisen siirtymäaikaa, joka ulottuu 1.1.2028 saakka, on lyhennettävä. Euroopan komissio suunnittelee häkkikasvatuksen kieltämistä. Myös Suomen uuden eläinten hyvinvointilain tulee kieltää häkkikasvatus ja verkkopohjakasvatus.

Investointitukia on luvattu jatkossa myöntää vain sellaisille pihattonavetoille, joiden yhteydessä on jaloittelutarha tai laidun. Edellä mainittu säädös ei kuitenkaan sisälly eläinten hyvinvointilakiin, vaan tulevaan maa- ja metsätalousministeriön tuettavaa rakentamista koskevaan asetukseen. Mikäli pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmasta johtuvat muutokset (kohta 3.1 Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi, Tavoite 9: Eläinten hyvinvoinnin parantaminen) otetaan tosissaan huomioon eläinlaissa, tulisi kaikenlaisista jaloitteluvapautuksista luopua. Kriteerinä eläintenpidolle tulisi pitää sitä, että niiden asianmukainen ja samalla biodiversiteettiä turvaava laidunnus olisi poikkeuksetta pakollista. "Laitumella eläimet pystyvät toteuttamaan lajinomaisia käyttäytymistarpeitaan, kuten syömiskäyttäytymistä, liikkumista ja sosiaalisten suhteiden hoitoa" (lähde ProAgrian maisemapalvelut yhteistyössä Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa 2021 "lumolaidun" vinkeissä). 85 % suomalaisista on osin tai täysin sitä mieltä, että eläinten tulee saada toteuttaa lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan, kuten Animalian Taloustutkimuksella teettämässä kyselyssä selvitettiin.

Valtion on tuettava mahdollisimman nopeaa siirtymistä vanhoista liikkumisen estävistä eläintenpitoratkaisuista eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta kestäviin ratkaisuihin. Tutkimustiedon pohjalta on pidettävä perusteltuna, että eläimen pitäminen kääntymisen estävässä parressa tai häkissä kiellettäisiin laissa. Vain tilapäinen, esimerkiksi sairauzehoidollisesta syystä tapahtuva kytkeminen, on sallittava poikkeuksella. Esimerkiksi siirtymäkauden aikana tällaisissa tuotantomuodoissa pidettäville eläimille on taattava päivittäinen jaloittelumahdollisuus sekä ulkoilumahdollisuus ainakin kesäkaudella. Liikkumisen merkitys sekä eläinten fyysiselle terveydelle että yleiselle hyvinvoinnille on huomattava. Parressa tai emakkohäkissä pitäminen rajoittaa ja estää liikkumisen ohella eläimen keuhonhoitoa sekä eläinten välisiä sosiaalisia suhteita. Porsimishäkin käytön salliminen on hyvin ongelmallista, sillä kyse ei ole vain eläimen normaalin käyttäytymisen estämisestä, vaan sen normaalin toiminnan estämisestä synnyttämisen aikana. Myös jo synnyttäneelle eläimelle olisi taattava mahdollisuus poikastensa hoitoon, mikä ei porsimishäkissä ole mahdollista. Seuran näkemyksen mukaan porsitushäkit tuleekin kieltää siirtymäajalla. Myös lypsylehmien ja hiehojen kytkeminen tulee kieltää siirtymäajalla.

11 luku

Valvonta

76 § Valvonnan yleiset periaatteet

Valvonnan yleisistä periaatteista säädetään esityksen 76 §:ssä. Sen mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä valvonta niin, että se on laadukasta ja tehokasta. Esityksen perustelujen mukaan laadukas ja tehokas valvonta tarkoittaa hyvin järjestettyä valvontaa. Tältä osin viitataan siihen, että lainsäädännön noudattamatta jättämiseen puututaan viipymättä ja suhteellisuusperiaate huomioon ottaen riittävin keinoin. Lisäksi perusteluissa todetaan, että valvonnan tehokkuus edellyttää riskiperusteisuuden huomioon ottamista. Se, mitä tarkoitetaan valvonnan laadukkaudella ja tehokkuudella tulee kirjoittaa auki. Toimiva valvonta ei voi jäädä kunkin viranomaisen itsensä tulkittavaksi. Laadukkaalle ja tehokkaalle valvonnalle tulee säätää tietyt kriteerit (hyvän eläinsuojeluvälön kriteereitä on analysoitu esimerkiksi Tarja Koskelan väitöskirjassa Optimaalinen eläinsuojelu rikosprosessissa ja julkishallinnossa, s. 40-44).

Seuran näkemyksen mukaan on olennaista palauttaa lakiehdotukseen aiempaan ehdotukseen sisällytynyt kuntien ja alueiden velvollisuus järjestää eläinten hyvinvoinnin valvonta myös virka-ajan ulkopuolella. Eläinten hyvinvoinnin arviointi edellyttää usein eläinlääketieteellistä koulutusta, joten on välttämätöntä, että eläinsuojeluvalvontaa suorittavat jatkossakin virkaeläinlääkärit. Laissa eläinten hyvinvoinnista tulee yksilöidysti säätää kunnissa valvontaa suorittavista viranhaltijoista.

Muut kommentit

Lakiin tulee kirjata valtion velvollisuus edistää kansalaisten ja kuluttajien tietoa eläinten hyvinvoinnista ja eläinten eettisestä asemasta. Esimerkiksi Sveitsin eläinten hyvinvointilaissa valtiota velvoitetaan huolehtimaan siitä, että suuri yleisö on informoitu eläinten hyvinvoinnin kysymyksistä. Kansalaisten ja kuluttajien tietoisuuden lisääminen vaatii tuekseen yhteiskunnan rahoittamaa tutkimusta eläinten hyvinvoinnista ja eläinten asemasta. Eläinten hyvinvointitutkimus on ollut riippuvainen eläimiä hyödyntävien teollisuudenalojen rahoituksesta. Vahvistamalla yhteiskunnan tutkimusrahoitusta eläinten hyvinvointiin kohdistuvaan tutkimukseen, yhteiskunnan saatavilla on enemmän riippumatonta tutkimustietoa eläimistä. Tietoisuuden lisääminen edellyttää myös sitä, että yhteiskunnan varoilla tuetaan tutkimustiedon levittämistä ja popularisointia. Tutkimustiedon levittämiseen erikoistuneen yksikön institutionaalinen riippumattomuus elinkeinojen edistämisestä tulee turvata.

*

Seuran hallituksen pyynnöstä lausunnon on valmistellut seuran jäsenistä koostuva työryhmä – FM Riina Hannula, KT Pauliina Rautio ja FM Tiina Salmia. Kiitämme myös edellisen lausunnon vuonna 2018 valmistelleita OTT Tarja Koskelaa, VTM Saara Kupsalaa, FM Annika Lonkilaa ja YTM Salla Tuomivaaraa.